

**LASTEN KOHTAAMA PARISUHDEVÄKIVALTA: LASTEN
SUBJEKTIUDEN TARKASTELUA YHTEISKUNTATIE-
TEELLISESTÄ LAPSUUSTUTKIMUKSESTA KÄSIN**

Selina Kaasinen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian
Tekijä Selina Kaasinen	
Työn nimi Lasten kohtaama parisuhdeväkivalta: Lasten subjektiivisuuden tarkastelua yhteiskuntatieteellisestä lapsuustutkimuksesta käsin.	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2023	Sivumäärä 31
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän kandidaatintutkielman keskeinen tehtävä on ollut selvittää kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla, kuinka laadullisissa tutkimuksissa lapset tuovat esille omaa subjektiivuttaan kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa. Tutkielman aineisto perustuu laadullisiin eurooppalaisiin ja pohjoismaisiin tutkimuksiin koskien lasten kohtaamaa parisuhde- ja perheväkivaltaa. Tutkielmassa tarkastellaan erityisesti lasten subjektiivuttua ja toimijuutta heidän kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa. Teoreettinen viitekehys rakentuu yhteiskuntatieteellisen lapsuustutkimuksen ja parisuhdeväkivallan käsitteistön ympärille.</p> <p>Tutkielman tulokset osoittavat, että lapset kuvaavat kohtaamansa väkivaltaa tarkkanäköisesti ja vivah-teikkaasti. Lapset tuovat esille omaa subjektiivuttaan kuvaillessaan väkivaltatilanteita, esittämällä omaa toimijuuttansa sekä antamalla merkityksiä väkivallasta puhumiselle. Tulosten mukaan lapsilla on heidän iästään ja yhteiskunnallisesta positioistaan huolimatta tietoa ja ymmärrystä heitä ympäröivistä tapahtumista sekä he ovat kykeneväisiä kuvaamaan omaa toimintaansa sekä kokijoina että toimijoina. Lapset jäävät helposti sivuun niin apua tarjoavien palveluiden piirissä kuin tutkimuksissakin, koska epäsuoran väkivallan vaikutuksia voi olla vaikea tunnistaa.</p> <p>Parisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyssä tuleekin kiinnittää huomiota myös sivullisiin uhreihin, kuten lapsiin. Parisuhdeväkivallan ympärillä työskentelevien sosiaalialan ammattilasten tulisi pysähtyä kuuntelemaan lasten kokemuksia väkivallasta sekä suunnata mahdollisia interventioita myös heidän suuntaansa. Lisäksi tutkimuksen saralla, lasten ollessa tutkimuksen kohteena, tulisi tieto kerätä myös heiltä itseltään, koska he ovat oman elämänsä asiantuntijoita, kuten yhteiskuntatieteellinen lapsuustutkimus osoittaa.</p>	
Asiasanat lapset, parisuhdeväkivalta, subjektiivuus, toimijuus, yhteiskuntatieteellinen lapsuustutkimus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja Ohjaaja Kaisa Haapakoski	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN TAUSTOITUS.....	3
	2.1 Parisuhdeväkivalta	3
	2.2 Yhteiskuntatieteellinen lapsuustutkimus.....	5
	2.3 Lapset parisuhdeväkivallan kokijoina	8
3	TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TIEDONHAUN KUVAUS.....	11
4	TULOKSET	14
	4.1 Lasten kuvaukset parisuhdeväkivallasta	14
	4.2 Lasten toimijuus väkivaltatilanteissa	17
	4.3 Lasten antamat merkitykset väkivallasta puhumiselle	20
	4.4 Lasten kertomistila.....	21
	4.5 Yhteiskuntatieteellisen lapsuustutkimuksen näkökulmat.....	23
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	26
	LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Lähtökohtaisesti parisuhdeväkivallan tapahtumapaikkana toimii oma koti, ja tekijänä kumppani, mikä tekee väkivallasta erityisen sekä väkivallan muotona että kokemuksena. Parisuhdeväkivaltaa voisi luonnehtia tämän ajan yhdeksi suurimmaksi sosiaalisiksi ongelmaksi. (Husso 2003, 13; Pösö 2001, 7.) Suomessa parisuhdeväkivallan tutkiminen on verrattain tuoretta, sillä sitä on alettu tutkimaan enemmän vasta 1990-luvun puolivälin jälkeen (Husso 2003, 14). Parisuhdeväkivalta ei kosketa pelkästään tekijää ja uhria, vaan se vaikuttaa aina tavalla tai toisella myös sivullisiin yksilöihin. Tutkimuksissa on osoitettu, että lapsen altistuminen väkivallalle ja suoran väkivallan kohteena olemisen vaikutukset eivät eroa merkittävästi toisistaan. (Oranen 2012, 224.) Tiedetään, että väkivallalle altistuminen voi aiheuttaa lapselle traumakokemuksia, lapsi voi oppia negatiivisia käyttäytymismalleja, ja lapsen kasvu ja kehitys voivat vaarantua vanhemmuuden ongelmien yhteydessä. Väkivaltaisessa ympäristössä eläminen, kuten väkivallan kuuleminen ja näkeminen, vaikuttaa aina lapseen, vaikka lapsi ei olisi itse suoran väkivallan kohteena. Väkivallalle altistuneet lapset saatetaan jättää avunsaannin ulkopuolelle, koska näkyvien reaktioiden puuttuminen voi hämätä ammattilaisiakin uskomaan, ettei väkivallalla ole vaikutusta lapseen. (emt., 217.)

Tässä kandidaattitutkielmassa tarkastelen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla lasten subjektiivista ja toimijuutta heidän kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa. Tutkimuskysymykseni on: Kuinka laadullisissa tutkimuksissa lapset tuovat esille

omaa subjektiuttaan kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa? Teoriaosuudessa nojaudun yhteiskuntatieteelliseen lapsuustutkimukseen.

Lasten kokemuksia vanhempien välisestä parisuhdeväkivallasta on tutkittu niukasti, ja tällöin lapsilähtöinen tutkimus on ollut vähäistä (Huttunen & Husso & Hietamäki 2015, 370). Tutkimus on painottunut lähes yksinomaan kvantitatiiviseen tutkimukseen sekä syy-seuraussuhteiden ymmärtämiseen (Eskonen 2005, 26). Lapsista on pääosin kerätty tietoa aikuisilta, ja lapsuuden tapahtumia on eletty aikuisuuden kautta (Alanen & Bardy 1991, 11–12). On olennaista nostaa esille lasten kokemukset ja samalla ymmärtää, että lapset eivät ole passiivisia tiedon tuottajia, vaan aktiivisia subjekteja. Parisuhdeväkivaltaa kohdanneiden lasten subjektiivisuuden ja toimijuuden näkyminen tutkimuksissa vaikutti mielestäni mielenkiintoiselta tutkimusaiheelta. Lapsen näkyväksi tekeminen aikuiskeskisessä ilmiössä, joksi parisuhdeväkivalta mielletään, ei liene ongelmatonta. Jo lapsena olemisen positio luo vaikeuksia lapsen mielipiteiden huomioonottamiselle, mutta jos lisärasitteena on väkivaltaisuuden ympäristö, lienee haaste vieläkin suurempi.

Seuraavaksi etenen tutkielmani teoreettiseen taustoitukseen. Teoreettinen viitekehükseni rakentuu yhteiskuntatieteellisen lapsuustutkimuksen sekä parisuhdeväkivallan ja lapsi parisuhdeväkivallan kokijana käsitteistöjen ympärille. Yhteiskuntatieteellisen lapsuustutkimuksen yhteydessä pyrin avaamaan toimijuuden ja subjektin käsitteitä, koska ajattelen niiden nivoutuvan lapsen kohtaaman parisuhdeväkivallan kanssa. Kolmannessa luvussa esittelen tutkielman toteutuksen ja tiedonhaun kuvauksen. Tämän jälkeen etenen tuloksien esittelyyn. Lopuksi teen yhteenvedon tutkimuskysymykseni kannalta olennaisista tuloksista.

2 TEOREETTINEN TAUSTOITUS

Ajattelen, että on tärkeää tarkastella lasten kohtaamaa parisuhdeväkivaltaa ottaen huomioon heidän ikänsä sekä positionsa tässä aikuiskeskeisessä maailmassa. Teoreettisessa taustoituksessa avaan parisuhdeväkivallan käsitettä sekä suuntaan katseeni kohti yhteiskuntatieteellistä lapsuustutkimuksen kenttää. Nojaudun yhteiskuntatieteelliseen lapsuustutkimuksen aatokseen, jossa lapsi nähdään subjektina, joka kykenee omien kokemusten kautta havaitsemaan ja tuottamaan tietoa.

2.1 Parisuhdeväkivalta

Väkivalta haastaa ymmärrystämme ja on ilmiönä hyvin monisyinen. Väkivallan määrittelytavat vaihtelevat. Yksi väkivallan määritelmä on WHO:n kansainvälisesti hyväksytty määritelmä väkivallasta, jossa väkivalta selitetään tahallisen fyysisen voiman, kontrollin tai vallan tai sen uhan kohdistamista toiseen ihmiseen, joka voi tai johtaa psyykkisen tai fyysiseen vammaan syntymiseen, kehityshäiriöihin, perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen tai jopa kuolemaan. Väkivaltaa voidaan luokitella ihmissuhteiden, väestöryhmän, tapahtumapaikan ja väkivallan ilmenemismuodon mukaan. Parisuhdeväkivalta on lähisuhdeväkivallan muoto, jossa väkivallan kohteena on yksilön seurustelukumppani, entinen tai nykyinen kumppani. (Bildjuschkin ym. 2020, 3, 7; Krug ym. 2005, 21–22.)

Lähisuhteissa ja perheiden sisällä tapahtuvasta väkivallasta käytetään erilaisia käsitteitä, kuten perheväkivalta (*family violence, domestic violence*), parisuhdeväkivalta (*spouse maltreatment*), naisiin ja vaimoon kohdistuva väkivalta (*women of wife abuse*) sekä nykytutkimuksiin vakiintunut käsite intiimi parisuhdeväkivalta (*intimate partner violence, IPV*). Perheväkivaltaa lukuun ottamatta edellä mainittuja termejä käytetään yleensä kuvaamaan parisuhteessa elävien välistä väkivaltaa. (Oranen 2012, 218.)

Tiedetään, että parisuhdeväkivalta on yksi tämän ajan suurimmista sosiaalisista ongelmista (Pösö 2001, 7) ja että se on myös hyvin sukupuolistunut ilmiö (Husso 2003, 16; Huttunen, Husso & Hietamäki 2015, 369). Suomen kontekstissa henki- ja väkivaltarikosten suhteen koti on naisille vaarallisin ja miehille turvallisin paikka. Kotona paikannettavissa pahoinpitelyistä suurella todennäköisyydellä uhri on nainen ja mies on väkivallan tekijä. (Husso 2003, 16; Krug ym. 2005, 109.) Myös väkivallan tilanteet ja tekotavat eroavat miesten ja naisten välillä toisistaan. Naisen harjoittamalle väkivallalle on ominaista puolustautuvuus ja nainen, jouduttuaan ensin itse puolisoonsa taholta pitkäaikaisen ja vakavan väkivallan uhriksi, käyttää tyypillisesti fyysistä väkivaltaa puolisoansa kohtaan. (Lindman 2015, 64–65.)

Parissuhdeväkivalta voi olla fyysisiä tekoja kuten potkimista, hakkaamista, lyömistä, henkistä väkivaltaa, kuten mitätöintiä, vähättelyä, pelottelua tai nöyryyttämistä, seksuaalista väkivaltaa tai taloudellista väkivaltaa esimerkiksi rahankäytön valvomisen muodossa (Lindman 2015, 28). Tyypillisesti erilaiset väkivallan muodot kietoutuvat yhteen. Fyysinen väkivalta ei välttämättä ole luonteeltaan jatkuvaa, mutta uhri voi joutua elämään jatkuvassa pelossa fyysisen väkivallan uhan vuoksi. (Oranen 2012, 218.) Tutkimuksissa on todettu, että parisuhteissa, joissa on fyysistä väkivaltaa, ilmenee todennäköisesti myös henkisen ja seksuaalisen väkivallan muotoja (Krug ym. 2005, 112). Vaikka väkivallan muodot kietoutuvat yhteen, parisuhdeväkivallan luokittelu voi antaa väkivallasta pelkistetyn kuvan. Väki­valta voi ilmentyä parisuhteissa eri tavalla, esimerkiksi suhteessa voi olla kontrollinilmentymiä ja se voi olla ahdistava ilman fyysistä väkivaltaa tai toisessa suhteessa seksuaalisen väkivallan uhka ei johda fyysiseen tekoon (Nyqvist 2008, 152.)

Parisuhdeväkivaltaa ilmenee kaikkialla maailmassa, sosiaaliryhmästä, uskonnosta ja kulttuurista riippumatta (Krug ym. 2005, 109; Husso 2003, 16). Parisuhdeväkivalta työllistää poliisin ja oikeuslaitoksen lisäksi sosiaali- ja terveysalan eri sektoreita sekä ennen kaikkea vaikuttaa kokonaisvaltaisesti yksilöiden hyvinvointiin ja terveyteen. Väkivallan tekijöiden ja uhrien tukemisen ja auttamisen lisäksi tulee huomioida myös sivulliset uhrit, kuten lapset. (Husso 2003, 13.) Parisuhdeväkivallan katkaiseminen ja siihen puuttuminen edellyttää kansainvälisen tason, kansallisen tason ja yhteisötason yhteisiä toimia ja näiden toimenpiteiden tulisi myös kohdistua nuoriin ja lapsiin (Krug ym. 2005, 137).

2.2 Yhteiskuntatieteellinen lapsuustutkimus

Lapsuustutkimusta on pyritty määrittelemään viime vuosina. Käsitteet lapsuustutkimus, lapsuudentutkimus, lapsinäkökulmainen tutkimus ja lapsilähtöisyys eivät ole vielä vakiintuneet ja niiden välinen suhde muovautuu jatkuvasti. Lapsitutkimus voi luonnehtia tarkoittamaan yleisesti lapsia koskevaa tutkimusta ja se voidaan mieltää suuntauksien yläkäsitteeksi. Lapsilähtöisyyttä voi olla monen tutkimuksen osa-alueissa sekä muussa toiminnassa. (Karlsson 2012, 18–25.) Yhteiskuntatieteellisessä lapsuustutkimuksessa pyritään edistämään lasten havaitsemisen, tiedon ja kokemusten esille tuomista (Forsberg & Ritala-Koskinen & Törrönen 2006, 6). Jatkossa tulen käyttämään lapsuustutkimus- ja yhteiskuntatieteellisen lapsuustutkimuksen termejä edellä mainitun vuoksi.

Tarkastellessa lapsuutta yhteiskunnallisena ulottuvuutena katseen voi suunnata alaikäisyyden ja täysikäisyyden väliseen rajaan, joka erottaa lapsiväestön aikuisväestöstä. Lapsuudella on yhteiskunnassa määritetyt paikat sekä erilaisissa oloissa elävien lasten toiminnan mahdollisuuksia ja kokemisen maailmoja määrittää lapsuuden yhteiskunnallinen perusta. (Alanen & Bardy 1991, 9.) Eroa aikuisväestön ja lapsiväestön välillä tekevät myös fyysiset, emotionaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset termit eli lapsuus ei ole muuta kuin mitä aikuiset väittävät sen olevan (Butler & Williamson 1994, 3).

Tieteessä lapsuus ja lapset ovat varsin marginaalinen ilmiö. Lapsuuden tapahtumia on tutkittu aikuisuuden kautta, ja tieto on ollut pääosin aikuisilta kerättyä. (Alanen & Bardy 1991, 11–12.) Lasten kanssa on tarpeen tehdä tutkimusta silloin, kun halutaan kuulla lapsilta heidän kokemuksistaan. Tällöin tutkimuksen keskiössä on lasten aktiivinen toimijuus, kuuleminen sekä osallisuus. (Uusiautti & Määttä 2013, 19–22.) Tutkittaessa lasten väkivaltakokemuksia tutkimuksen huomio on lapsissa ja lapsuudessa. Tutkimuksissa lapset ovat aktiivisia osallistujia, eivätkä passiivisia tiedon tuottajia. (Huovinen 2017, 13–14.)

Tutkimuksissa lapsen toiseuden problematiikka kietoutuu lapsen näkymättömyyden ympärille. Lasten näkökulmia erinäisiin asioihin ei ole alinomaan kaivattu tai lapsilta saatu tieto on kyseenalaistettu, jos se on ollut ristiriidassa aikuisilta kerätyn tiedon kanssa. Lapsen toiseus nähdään myös sukupolvikysymyksenä. Ajatellaan, että lapsuus ei ole sinänsä mitään, vaan sen avulla tullaan joksikin toiseksi. (Eskonen 2005, 34–35; Qvortrup 1994, 4.)

Nykyään lapsuustutkimuksessa lapseen suhtaudutaan subjektina, joilla on näkökulmia, joita he kykenevät tuomaan esille. Lapset osallistuvat tiedon tuottamiseen heidän kokemustensa ja näkökulmiensa avulla. (Karlsson 2012, 22–23.) Lapset ovat sosiaalisia toimijoita, jotka kasvatuksen ja hoivan lisäksi antavat osuutensa yhteiskunnalliseen järjestelmään. Lapsuustutkimuksen keskiössä onkin tuoda lapsen osallisuus näkyväksi. (Alanen 2009, 22.) Lapsi on kuitenkin myös riippuvainen toimija, joka oppii, kasvaa ja muuttuu kulttuurisessa ja sosiaalisessa ympäristössä sekä on vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Lapsi nähdään aktiivisena toimijana ja ajattelijana sekä yhteisön rakentajana. (Karlsson 2012, 22–23, 31).

Lapsuus yhteiskunnallisena konstruktiona nähdään lapsuustutkimuksen paradigmana. Lapset ja lapsuus ei ole luonnollinen ilmiö, vaan ne ovat ajallisesti ja paikallisesti muuttuvia. Uudessa lapsuuden sosiologiassa lapset pyritään näkemään tässä hetkessä olevina toimijoina ja aktiivisina subjekteina, eikä keskeneräisenä tulevana aikuisina. Lapset myös itse rakentavat lapsuuttaan konstruoimalla elinympäristöään ja elämäänsä. (Alanen 2009, 21–22.) Voidaan myös puhua sukupolvenjärjestyksen ideasta, kun lasten ja lapsuuden nähdään sijoittuvan yhteiskunnallisiin yhteyksiin.

Lapsuuden näkökulman vaihtuessa myös käsitteet, tulkintakehikot ja tutkimustehtävät muuttuvat. (Alanen 2009, 12–13.)

Lasten kertomuksia tutkittaessa tärkeä teoreettinen kysymys on lasten kokemusten ja kertomusten välinen suhde. Edelle mainittu liittyy vahvasti siihen, miten lapsia kuullaan, halutaanko heitä kuulla, miten heidän kertomaansa suhtaudutaan sekä mihin heidän kuulemisensa johtaa. Lapsen maailma rakentuu kokemusmaailmasta ja kertomusmaailmasta. Havainnot, tunteet, ajatukset, aistimukset ja toiminta koostavat kokemusmaailman. Kertomusmaailma rakennetaan kokemuksista, joka jaetaan muiden kanssa. Kertomuksen todellisuudeksi kutsutaan kerrottaessa syntyvää uutta todellisuutta. Lapset jakavat omia kokemuksiaan tarkoituksenaan tuntea ne uudelleen, halusta jaksaa ne toisten kanssa, ilmaistakseen itseään, hallita niihin liittyviä tunteita ja ratkaista niihin liittyviä mahdollisia haasteita. Lapsilla on myös tarve ymmärtää elinympäristössään tapahtuvia asioita sekä saavuttaa hallinnan tunne elämäänsä. Esimerkiksi vaikeista asioista puhumalla lapsi saavuttaa varmuuden siitä, että hän kykenee hallitsemaan tapahtunutta. (Engel 1995, 84; Eskonen 2005, 38–39.)

Lapsinäkökulmaisessa tutkimuksessa ei ole kyse siitä, että unohdetaan aikuisten näkökulma. Lasten toiminta ja toimijuus tutkimuksissa perustuu yhteisölähtöiseen näkökulmaan yksilökeskeisyyden sijaan. Yhteisölähtöinen tarkoittaa sitä, että osataan asettua toisen asemaan ja kaikilla osapuolilla on mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan esille sekä tieto syntyy vuorovaikutuksessa. Lapsilähtöisessä tutkimuksessa on tarkoitus huomata näkymättömät, hiljaiset ja eri tavalla esitetyt mieluisat ja epämieluisat asiat. Helposti tutkimuksissa lapsen ääni peittyi, vaikka sitä olisikin tarkoitus nostaa esille. Lapsilla on oikeus tulla suojelluksi, mutta heillä myös oikeus osallistua. Lapset ovat erityisiä, vaikka he ovat myös samankaltaisia aikuisten kanssa. Tutkimusten lapsinäkymättömyydessä ei ole kyse siitä, etteivätkö lapset osaisi kertoa asioista tai tapahtumista, vaan siitä, osaako tutkija kuunnella lasta ja käsitellä lapselta saamaa tietoa. (Karlsson 2012, 48–50.)

2.3 Lapset parisuhdeväkivallan kokijoina

Kansainvälisissä tutkimuksissa on ollut kiinnostusta väkivallan vaikutuksista lapsiin 1980-luvulta lähtien, mutta tutkimus on ollut lähinnä lääketieteellistä, psykologista ja kvantitatiivista. Tutkimus on lisääntynyt huomattavasti 2000-luvulla, mutta Suomessa tehty tutkimus lasten väkivaltakokemuksista on suhteellisen niukkaa verrattuna kansainvälisten tutkimusten määrään. (Huttunen & Husso & Hietämäki 2015, 370.) Kvantitatiivisen tutkimuksen lisäksi tutkimuksissa on pyritty selittämään väkivallan yleisyyttä tai pyrkimys on ollut ymmärtää syy-seuraussuhteita. Tutkimukset ovat painottuneet tarkastelemaan aikuisten tai ammattilaisten näkökulmaa ja lapset on jätetty tutkimuksissa sivuun. (Eskonen 2005, 26.)

Vanhempien välistä parisuhdeväkivaltaa sekä lasten näkökulmasta että lapsilähtöisesti on tutkittu melko vähän. Tarkkoja tilastoja lasten altistumisesta parisuhdeväkivallalle ei ole, koska sen tutkiminen suoraan lapsilähtöisesti on ollut poikkeuksellista. (Huttunen & Husso & Hietämäki 2015, 370.) Voidaan todeta, että vanhempien parisuhdeväkivallalle altistuneiden lasten määrä vaihtelee huomattavasti niin kansainvälisesti kuin Suomessakin. Suomessa tehdystä lapsiuhritutkimuksesta käy ilmi, että kuudes- ja yhdeksännesluokkalaisista lapsista 10 % oli havainnut parisuhdeväkivaltaa perheissään. Tutkimuksen mukaan tytöistä 12,4 % ja 5,4 % pojista on nähnyt äitiinsä isän puolelta kohdistamaa fyysisitä tai henkistä väkivaltaa. Vastaavasti äidin isään kohdistamaa väkivaltaa oli nähnyt 3,2 % pojista ja 7,9 % tytöistä. (Mt., 376.)

Väkivallan näkemisellä, kuulemisella ja sivusta seuraamisella on aina vaikutuksia lapsen elämään, vaikka lapsi ei itse olisi suoran väkivallan kohde. Lapsi väkivallan sivustaseuraajana, väkivallan todistaminen, lapseen kohdistuva epäsuora väkivalta ja lapsen altistuminen väkivallalle ovat termejä, jotka voivat kuvata edellä mainittua tilannetta. (Oranen 2012, 217.) Lapsi voi huomata väkivallan olemassaolon ilman väkivallan suoraa todistamista (Mullender ym. 2002). Väkivallan näkemisen ja kuulemisen lisäksi vanhempi voi ottaa lapsen mukaa väkivaltatilanteisiin esimerkiksi käyttämällä lasta vanhempien välien selvittämiseen tai kaappaamalla lapsen kiristyksen keinona (Edelson 1999, 841).

Parisuhdeväkivallan keskellä elämisellä tiedetään olevan sekä suoria että pidemmän aikavälin vaikutuksia lapsen hyvinvointiin. Väkivallalle altistuminen tai väkivaltaisessa ilmapiirissä eläminen voi aiheuttaa lapselle muun muassa traumaperäisiä stressihäiriöitä, ahdistusta, masennusta ja muita tunne-elämän ongelmia. (Oranen 2012, 223–224, Cater & Sjögren 2016, 473.) Yleisempiä traumaoireita ovat ikävät muistitapahtumista sekä pelottavat ja ahdistavat painajaisunet. Lapsi voi saada myös erinäisiä raivokohtauksia tai olla muuten ärtyisä. Lapset saattavat sulkea ikävät muistot mielestään, jolloin he eivät muista tapahtumia tai eivät halua puhua niistä. Väkivallalle altistuneet lapset voivat myös kokea erilaisia sosiaalisia ongelmia, kuten yksinäisyyttä ja eristyneisyyden kokemuksia. (Oranen 2012, 224.)

Tutkimukset ovat osoittaneet, että lapset pyrkivät jollain tavoin jäsentämään perheessä tapahtuvaa väkivaltaa. He kokevat tarvetta ymmärtää, ” miksi ” näin tapahtuu, ja pyrkivät ratkaisemaan heidän elämäänsä vaikuttavan trauman. Lapset ottavat aktiivisen roolin ymmärtääkseen väkivaltaa, esittämällä kysymyksiä ja etsimällä tietoa. (Mullender ym. 2002, 91.) Lapsen kokemuksen lisäksi vanhemman väkivaltaisuu den tapa vaikuttaa lasten toimintaan väkivaltatilanteissa (Cater & Sjögren 2016, 478).

Lapset eivät ole välinpitämättömiä sivustakatsojia kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa, vaan lapsi nähdään samanaikaisesti paitsi uhrina myös aktiivisena toimijana (Oranen 2001, 49). Lapsen toiminta tai valinta puuttua tai olla puuttumatta väkivaltaan ei ole impulsiivista tai harkitsematonta. Lasten päätökset ovat riippuvaisia tilanteesta sekä siitä, mitä he odottavat tapahtuvan ja kuinka paljon he uskovat voivansa vaikuttaa toiminnallaan. Myös lapsen ikä vaikuttaa hänen toimintaansa väkivaltatilanteissa. (Weinehall 2005, 141–142.) Lapsi saattaa esimerkiksi ennakoida vanhempien välisiä ristiriitoja, ja kodin vaaranmerkkien tarkkaileminen voi viedä lapselta paljon energiaa. Lapset saattavat myös sulkea mielestään ahdistavan ja pelottavan todellisuuden esimerkiksi piiloutumalla. Toisaalta lapset saattavat itse puuttua väkivaltaa menemällä väliin yrittäen lopettaa tappelun tai vastaavasti hankkia ulkopuolista apua. (Oranen 2001, 49–50.) Väkivaltatilanteen vältteleminen, kotoa pois lähteminen ja omaan huoneeseen pakeneminen voivat näyttäytyä passiivisilta keinoilta, mutta

todellisuudessa ne voivat olla myös aktiivisia valintoja ja päätöksiä (Weinehall 2005, 141-142).

Lapsen toimijuus väkivaltatilanteissa on moniulotteista. Lapsen käyttäytymisestä voi havaita samanaikaisesti sekä aktiivista että passiivista toimintaa. Huomionarvoista on myös se, että lapsi- ja aikuisnäkökulmasta aktiivinen ja passiivinen toiminta saattavat näyttäytyä hyvinkin erilaisina. Lapsen näkökulmasta käsin aikuisesta passiiviselta näyttävä toiminta saattaa olla hyvinkin aktiivista toimintaan suhteessa väkivaltaan. Kaikkiaan toimijuusnäkökulma avartaa käsitystämme uhrista. Väkivaltaa kokeneiden lasten auttamiseksi on tärkeää nähdä lapsi sekä uhrina että aktiivisena toimijana. (Eskonen 2005, 56-57.)

3 TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TIEDONHAUN KUVAUS

Kandidaattitutkielmani tarkoituksena on selvittää kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla, kuinka laadullisissa tutkimuksissa lapset tuovat esille omaa subjektiivtään kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tarjoaa mahdollisuuden yhdistää ja esitellä tutkimustietoa, luoden kattavan yleiskuvan tarkasteltavasta aiheesta. Kuvailevalle kirjallisuuskatsaukselle on tyypillistä tutkittavan ilmiön perusteellinen kuvaaminen ja tarvittaessa ominaisuuksien luokittelu. Tutkimustietoa voidaan tarkastella laaja-alaisesti, eikä aineiston valintaa ohjaa tiukat säännöt. (Salmi-
nen 2011, 6.)

Aloitin tiedonhaun Jyväskylän yliopiston JYKDOK: n kautta ARTO-artikkelivii-
tetietokannasta. Hakulauseeksi valitsin *parisuhdeväkivalta ja lapsi*. Huomasin, että ha-
kuni eivät tarjonneet tutkimuskysymyksen kannalta otollisia artikkeleita. Seuraa-
vaksi päätin kokeilla *parisuhdeväkivalta ja lapsi ja kokemus* hakulausetta. Tämäkään ha-
kulauseke ei tuottanut haluamiani osumia. ARTO-tietokannassa ei ollut mahdollista
rajata tuloksia koskemaan pelkästään vertaisarvioituja artikkeleita, joten suhtauduin
kriittisesti saamiini osumiin. Seuraavaksi kokeilin hakulausetta *perheväkivalta ja lapsi*
ja rajasin hakuni koskemaan väitöskirjoja ja liseniaatintöitä. Löysin yhden
väitöskirjan (Eskonen 2005) ja yhden liseniaatintyön (Huovinen 2017), joita päätin
hyödyntää tutkielmassani. Huomasin myös, että suomalaista tutkimusta lasten koh-
taamasta parisuhdeväkivallasta on vähän saatavilla, joten päätin laajentaa hakuni kos-
kemaan kansainvälisiä artikkeleita.

Kokeilin hakea JYKDOK: n kansainvälisten artikkeleiden tietokannasta hakulausekkeella *intimate partner abuse AND child AND exposed to* ja rajasin hakuni koskemaan vertainarvioituja artikkeleita. Artikkeleita löytyi noin 20 000. Rajasin julkaisuvuoden 2018–2023, mutta haku tuotti silti yli 9000 osumaa. Pikaisella selailulla huomasin, että suurin osa artikkeleista olivat kvantitatiivista tutkimusta. Tutkimustehtäväni ja -kysymykseni vuoksi päätin hyödyntää vain kvalitatiivista tutkimusta, joissa olisi haastateltu lapsia. Pidin tärkeänä haastattelututkimuksia, jotta kykenen lähestymään aineistoa lapsilähtöisesti. Pyrin myös tavoittamaan vertaisarvioitua artikkelit, joissa olisi tutkimusta lasten kokemuksista. Kokeilin seuraavaa hakulauseetta: *Intimate partner abuse AND child AND exposed to AND Interviewing child*. Hakuni eivät kuitenkaan tuottaneet toivomiani aineistoja, joten päätin laajentaa hakuani poistamalla julkaisu- vuosisirajauksen. Lopulta hakutuloksia löytyi noin 2000, joista hyödynsin yhden artikkelia tutkielmaani (Izaguirre & Cater 2016).

Hyödynsin myös sosiaalityön tutkimukseen keskittyvää ProQuestin Social Services Abstract -tietokantaa. Seuraavaksi käytin *intimate partner abuse AND child AND exposed to AND qualitative study* hakulauseetta ja rajasin hakuni koskemaan vain eurooppalaista tutkimusta. Ajattelin eurooppalaisen tutkimustulosten olevan paremmin vertailtavissa suomalaiseseen kontekstiin. Hakuni tuottivat 87 vertaisarvioitua artikkelia. Selatessani hakutuloksia löysin yhden mielenkiintoisen artikkelin, jonka valitsin mukaan tutkielmaani (Cater & Sjögren 2016). Caterin ja Sjögrenin (2016) artikkelin kohdalla hyödynsin lumipalloefektiä eli selasin artikkelin lähdeluetteloa ja valikoin sieltä tutkielmani kannalta yhden otollisen aineiston (Øverlien 2013). Izaguirren ja Caterin (2016) artikkelin lähdeluettelosta löysin kaksi aineistooni soveltuvaa artikkelia (Swaston, Bowvyyer & Veter 2014; Georgsson, Almqvist & Broberg 2011). Lopulta aineistooni valikoitui viisi vertaisarvioitua kansainvälistä tutkimusartikkelia, yksi suomenkielinen väitöskirjatutkimus ja yksi suomenkielinen lisensiaatintyö.

Tiedonhakuja tehdessäni huomasin, että kvantitatiivista syy-seuraussuhteita esiintuovaa tutkimusta lapsista parisuhdeväkivallan altistujina on suhteellisen runsaasti saatavilla. Kandidaattitutkielmassani olen kiinnostunut tutkimusartikkeleista, jotka ovat lapsilähtöisiä ja joissa aineiston keruu on tapahtunut laadullisin

menetelmin. Tutkimusongelmaani sopivia vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita oli hieman haasteellista löytää. Alkuperäinen tarkoitukseni oli hyödyntää pelkästään eurooppalaista sekä enintään kymmenen vuotta vanhaa tutkimusta, mutta niukan saatavuuden vuoksi aineistooni on valikoitunut yksi tutkimus, joka on toteutettu 2000-luvun alussa. Tiedostan, että tutkimusaineistoni ulkopuolelle on saattanut jäädä aiheeni kannalta merkittäviä lähteitä.

4 TULOKSET

Tarkastelen tässä tulosluvussa lasten subjektiivista ja toimijuutta heidän kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa analysoimalla aiempaa kvalitatiivista tutkimuskirjallisuutta. Tuloksissa tarkastelen lasten kuvauksia väkivaltatilanteista sekä heidän toimijuuttansa suhteessa väkivaltaan. Podin myös millaisia merkityksiä lapset antavat väkivallasta puhumiselle. Lopuksi vedän yhteyksiä yhteiskuntatieteelliselle lapsuustutkimukselle ominaisten subjektiivisuuden ja toimijuuden käsitteiden ja lasten kohtaaman parisuhdeväkivallan välille.

Yhteiskuntatieteellisessä lapsuustutkimuksessa pyritään edistämään lasten havaitsemisen, tiedon ja kokemusten esille tuomista (Forsberg & Ritala-Koskinen & Törönen 2006, 6). Tulosluvussa tarkastelen tutkimuksia lasten väkivaltakokemuksista ottaen huomioon heidän positionsa yhteiskunnassa sekä pyrin lähestymään tuloksia lapsilähtöisesti antaen tilaa lasten kertomuksille ja näkemyksille. Sitoutuessani yhteiskuntatieteellisen lapsuustutkimuksen viitekehykseen pyrin käyttämään lapsia informantteina.

4.1 Lasten kuvaukset parisuhdeväkivallasta

Lasten kuvaukset väkivallasta kytkeytyvät vaihtelevien tilanteiden, toimijuuksien ja vuorovaikutussuhteiden kuvaamiseen (Eskonen 2005, 56). Lapset aistivat kotona vallitsevan tunnelman ja suunnittelivat strategiaa toiminnalleen. Suurin osa tutkimuksiin

osallistuneista lapsista oli nähnyt isäpuolen tai isän äitiin kohdistamaa väkivaltaa. Väkivallan muodot vaihtelivat fyysisen, henkisen, seksuaalisen ja taloudellisen väkivallan välillä. (mm. Izaguirre & Cater 2018; Cater & Sjögren 2016.) Toisaalta tutkimukset myös osoittavat, että lapsilla oli vaikeuksia kuvailla näkemäänsä väkivaltaa. Lasten kuvaukset saattoivat olla pirstaleisia ja paikoin sekavia. (Georgsson & Almqvist & Broberg 2011, 121.)

Anna Georgsson ym. (2011) haastattelivat 8–12-vuotiaiden lasten kokemuksia parisuhdeväkivallasta. Osa tutkimukseen osallistuvista lapsista ei muistanut väkivaltaisia tapahtumia, jotkut käyttivät kiertoilmauksia kuvaillessaan väkivaltaa, ja osa lapsista vahvisti suoraan todistaneensa sitä. Osa lapsista kykeni ilmaisemaan kokemuksiaan, kun taas toiset välttelivät aiheesta keskustelua, vaikka he myöhemmin myönsivät olleensa paikalla ja muistavansa väkivaltaiset tapahtumat. Tutkimus myös osoitti, että lasten kerronnan tavat vaihtelivat. Lasten kerronta väkivaltatilanteista oli paikoin epäselvää. Kuvaukset tilanteista saattoivat olla vaikeasti ymmärrettäviä ja hajanaisia. Tutkijat huomasivat, että joillain lapsilla oli vaikeuksia tuottaa yhtenäistä kertomusta. Osa lapsista kuitenkin kykeni kertomaan yhdenmukaisesti väkivallasta, vaikka kuvaukset saattoivat olla niukkoja. Eräs tutkimukseen osallistuva lapsi kuvaili tarkasti väkivaltatilanteen ajan, paikan ja osallistujat, mutta itse väkivaltaa hän kuvaili lyhyesti. (mt., 120–122.)

Toisaalta tutkimuskirjallisuus osoittaa, että lapset kykenevät kuvaamaan väkivaltaa hyvin tarkkanäköisesti. Esimerkiksi Ainhoa Izaguirren ja Åsa Caterin (2018) haastattelututkimuksessa haastateltiin 9–13-vuotiaita lapsia, jotka kuvailivat väkivaltaa hirvittävänä, jopa pelottavana asiana. Tytöt kuvailivat poikia useammin väkivaltaa kauheaksi. Toisinaan lapsista tuntui, että he olivat väkivallan keskellä ja sen osana. Osa lapsista pelkäsi ajatella, mitä isä saattaisi tehdä äidille tai jopa heille itselleen. Heillä oli myös vaikeus ymmärtää väkivallan syitä ja alkuperää. (Izaguirre & Cater 2018, 3718.)

Anu Huovinen (2017) toteutti ammatillisen lisensiaatintutkimuksen perheväkivaltaa kokeneiden lasten identiteettikertomuksista. Hän haastatteli 7–12-vuotiaita lapsia tutkiakseen heidän kertomuksiansa perheväkivallasta. Huovisen tutkimuksessa

käy ilmi, että lapset kokivat erilaisia tunteita, kuten pelkoa, surua ja vihaa väkivaltilanteissa. Lapsi saattaa kokea surua vanhempien välisestä väkivallasta. Väkivallan seurauksena vanhemmuus kärsii, jolloin lapset kokevat jäävänsä vaille huomiota. Eteenkin äitiin kohdistuva uhka aiheuttaa lapsissa pelkoa. Tutkimukseen osallistuvat lapset myös arvelivat, etteivät saa väkivaltaista tilannetta pois mielestään. Toisaalta lapset myös kertoivat rakkauden puutteesta ja pettymysten tunteista vanhempien välien kiristyessä äärimmilleen. (Huovinen 2017, 72.)

Inkeri Eskonen (2005) tutki väitöskirjatutkimuksessaan sitä, mitä ja miten perheväkivaltaa kokeneet lapset ilmaisevat terapeuttisissa ryhmissä perheväkivallasta. Tutkimuksen lapset olivat iältään 4–9-vuotiaita. Eskonen osoitti, että lapsilta kysyttäessä väkivallasta he pääasiassa kuvaavat fyysisitä väkivaltaa heidän isänsä toimesta. Lapset käyttävät sanoja raivostua, riidellä, tapella, läpsiä tai mätkiä kuvatessaan väkivaltatapahtumia, joten lasten väkivaltakäsitteistöä voisi luonnehtia omalaatuiseksi ja laajaksi. (mt., 56.) Lapset saattoivat myös kiertää väkivalta-sanan käyttöä puhumalla ”kärhämistä” ja konflikteista. (Georgsson ym. 2011, 121). Väkivalta tulee esille lasten kertomuksissa heidän kokemusten kautta sekä ymmärryksestä, miten väkivaltaa tulisi käyttää. Kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa lapset kohtaavat ristiriidan siinä, miten ja milloin väkivalta olisi oikeutettua (Eskonen 2005, 56; Izaguirre & Cater 2018, 3712.)

Åsa Cater ja Johanna Sjögren (2016) toteuttivat laadullisen tutkimuksen, jossa he haastattelivat 8–12-vuotiaita ruotsalaisia lapsia. Tutkimuksen päätavoite oli selvittää, miten lapset kuvaavat näkemäänsä väkivaltaa sekä tunnistaa niistä lasten kokemuksia. Lapset kertoivat, että äitiin kohdistuva väkivalta oli muun muassa vainoamista, jatkuvaa fyysistä pahoinpitelyä ja tappouhkauksia. He ajattelivat, ettei väkivalta ollut tilannesidonnaista, vaan ilmeni silloin, kun isän valta ja ote perheestä luisui. Lasten kuvauksissa käy ilmi, että väkivalta kiihtyy ajan myötä, esimerkiksi vanhempien ero on voinut johtaa vainoon ja väkivallan muuttumiseen vakavammaksi, koska lasten mukaan isä ”menetti järkensä”. Eräs tutkimukseen osallistuva lapsi uskoi, että isä kykenee myös tappamaan. Osa lapsista oli nähnyt äidin verisenä ja tajuttomana, ja he olivat todistaneet isän uhkaavan äidin henkeä aseella tai veitsellä. (mt., 479–480).

Caterin ja Sjögrenin (2016) tutkimukseen osallistuvat lapset löysivät yhteyden parisuhdeväkivaltaa käyttävän isän ja tämän persoonan väliltä. Lapset luonnehtivat isää pahaksi ja ilkeäksi, ja he ajattelivat tämän olevan kykenemätön muuttumaan. Lapset saattoivat myös kuvailla biologista isäänsä äidin kumppanina, eivätkä omana isänään. (mt., 479–480.) Carolina Øverlien (2013) haastatteli tutkimuksessaan 25 perheväkivaltaa kokenutta norjalaista lasta. Tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää lasten kokemuksia sekä lasten tulkintoja väkivallasta. Øverlien huomasi, että väkivallan luonteen lisäksi lapset kuvailivat myös väkivallan tekijää, tässä tapauksessa isäänsä. Lapset luonnehtivat väkivaltaista isän käytöstä epänormaalina. Lapsilla oli vaikeuksia kuvata isäänsä kivana tai nähdä häntä osana perhettä. Tutkimukseen osallistuvat lapset kertoivat, etteivät isät hyvittelleet tai pyytäneet anteeksi väkivaltaa. Vanhempien suhteessa lapset eivät huomanneet väkivallalle ominaista syklisyyttä eli niin sanottua parempaa jaksoa. Lasten kuvailusta käy ilmi, että isän ollessa paikalla, kodissa ei ollut sijaa ilolle, rentoutumiselle ja naurulle, vaan isän lähettyvillä vallitsi pelon ja jännityksen ilmapiiri (emt., 281–283).

Lapset kokivat väkivallan kuulemisen ja todistamisen pelottavana asiana, kuten monet tutkimukset ovat osoittaneet (mm. Izaguirre & Cater 2018; Cater & Sjögren 2016). Jennifer Swastonin, Laura Bowyerin ja Arlene Veterin (2014, 189) haastattelututkimukseen osallistuvat 8–13-vuotiaat lapset kuvailivat, että pelko ei ollut läsnä ai-noistaan tapahtumahetkinä, vaan yleinen uhka vallitsi lasten arjessa, kun he yrittivät ennustaa arvaamatonta. Lapset tunsivat myös keinottomuuden tunteita, koska he kokivat mahdottomaksi ennakoida ja välttää väkivaltaiset tapahtumat (Cater & Sjögren 2016, 479). Lapset kertoivat pyrkivänsä hallinnan tunteeseen yrittäen ennustaa, mitä pelottavassa ja uhkaavassa ympäristössä tapahtuisi seuraavaksi (Swanston ym. 2014, 189).

4.2 Lasten toimijuus väkivaltatilanteissa

Useimmissa tutkimuksissa lapset kuvailivat omaa toimintaansa väkivaltatilanteissa (Izaguirre & Cater 2016; Georgsson ym. 2011; Eskonen 2005) Eskonen (2005)

toteaa väitöskirjatutkimuksessaan, että lapset kuvittelevat ja muistelevat väkivaltatilanteita pohtiessaan omaa toimintaansa niissä. Kuvitellessa lapsi voi saada kokemuksen toimijuudesta, vaikka todellisuudessa sitä hänellä ei ole ollut. Lasten toimijuuden kuvaukset näyttävät, etteivät toimintatavat sulje toisiaan pois. Esimerkiksi lapsi voi ensin katsella tilannetta, jonka jälkeen puuttua siihen. Lapsen toimijuudesta on havaittavissa samanaikaisesti sekä aktiivista että passiivista toimintaa. Toisaalta lapsi, joka ei kerro ollenkaan toiminnastaan väkivaltatilanteissa, herättää kysymyksen toimintamahdollisuuksien puuttumisesta ja uhriutumisen. Kaikkiaan toimijuuden ymmärtäminen laajentaa käsityksiämme lapsesta sekä toimijana että uhrina. (Eskonen 2005, 56–57.)

Georgsson ym. (2011) toteuttivat 8–12-vuotiaille lapsille tutkimushaastattelun, jossa käy ilmi, että väkivaltatilanteissa useimmat lapset pystyivät kuvailemaan omaa käytöstään. Tuloksista on eroteltavissa lasten vetäytyminen, väkivaltaan puuttuminen ja sivustaseuraaminen. Joskus ulkopuolinen taho esti lapsia osallistumasta konfliktiin, jolloin lapsilla ei ollut mahdollisuutta valita strategiaa. (mt., 123.)

Tutkimuksiin osallistuvat lapset kertoivat toimimisestaan vetäytymällä konflikteista menemällä piiloon omaan huoneeseensa tai lähtemällä pois kotoa. Osa lapsista kertoi kuuntelevansa musiikkia, pitämällä tyynyä korviensa päällä tai yrittämällä nukkua, jotta heidän ei tarvitsisi kuunnella tappelun ääniä. (Georgsson ym. 2011, 123; Izaguirre & Cater 2016, 3718.) Eräs lapsi kertoi menevänsä isosiskon huoneeseen kellarikerrokseen ja laittavansa musiikkia soimaan, jotta hän ei kuulisi mitä vanhempien välillä tapahtuu. (Georgsson ym. 2011, 123.) Huovinen (2017, 101) toteaa tutkimuksessaan lapsen olevan aktiivinen toimija, vaikka hän lähtisi väkivaltatilanteista hiljaa pois. Lapsi kykenee itse päättämään, haluaako hän katsoa väkivaltaa vai ei. Huovinen ajattelee lapsen luovan näissä tilanteissa itselleen identiteetin, joka ei halua rasittaa vanhempiaan eli vanhempi ei välttämättä edes tiedosta lapsen pelkäävän väkivaltatilanteita. (mt. 2017, 101.)

Toisinaan lapset myös omaksuivat passiivisen sivustaseuraajan roolin. Georgssonin ym. (2011) tutkimukseen osallistuva lapsi kertoi väkivaltatilanteessa vain seisovansa liikkumatta ja tarkkailevan tilannetta ilman yritystä puuttua tai väistää. Lapset

kuvailivat pelon lamauttavan heidät. Jotkut lapset kertoivat siitä, kuinka heidän isänsä lukitsi heidät omaan huoneeseensa väkivaltatilanteen ajaksi, jolloin heillä ei ollut mahdollista vaikuttaa omaan toimintaansa. Tulokset osoittavat, että vaikka lapset eivät nähneet väkivaltaa he silti yrittivät aktiivisesti selviytyä tilanteista, esimerkiksi huutamalla. (Georgsson ym. 2011, 123–124.)

Jotkut Georgsson ym. tutkimukseen osallistuvat lapset kertoivat yrittävänsä keskeyttää tai estää parisuhdeväkivaltaa vetämällä, lyömällä tai työntämällä väkivallan tekijää. Eräs 11-vuotias lapsi kertoi yrittävänsä työntää isän pois äidin kimpusta. Lasten yritykset eivät välttämättä toimineet toivotulla tavalla, koska puuttumisen johdosta väkivaltainen vanhempi saattoi kohdistaa väkivaltaa lapseen niin sanallisesti kuin fyysisestikin. (Georgsson ym. 2011, 123.) Lapset myös kertoivat pysyttelevänsä kotona väkivaltatilanteissa, vaikka he uskoivat, etteivät kykene estämään isää vahingoittamasta äitiä, he kuitenkin ajattelivat voivansa estää isää tappamasta. (Øverlien 2013, 281.) Lapsi voi myös yrittää sanallisesti lopettaa väkivaltaisen tilanteen. Huovisen (2017, 92–94) tutkimukseen osallistuva lapsi kertoi, että vanhemmat toisinaan lopettavat riitelyn lapsen sitä vaatiessa.

Swanstonin, Bowvyerin ja Veterin (2014, 189–190) tutkimuksessa haastateltavien lasten kertomuksissa käy ilmi, että toisinaan lapsista tuntui, että he olivat velvollisia suojelemaan äitiään tai sisaruksiaan ja täten he joutuivat ottamaan liian suuria vastuita heidän ikäänsä nähden. Eräs lapsi kertoi, että hän joutui huolehtimaan nuoremasta veljestään, kun tämä oli vain viikon ikäinen. Jotkut lapset omaksuivat suojelijan roolin väkivaltatilanteissa. Toinen haastateltava lapsi kertoi lukitsevansa äitinsä omaan makuuhuoneeseensa, jotta väkivallantekijä ei pääsisi satuttamaan tätä. (Swanston ym. 2014, 190.) Samankaltaisia tutkimustuloksia on havaittu myös Georgsson ym. (2011, 125) tutkimuksessa, jossa lapset yrittivät suojella äitiään, esimerkiksi lohduttamalla häntä. Myös Øverlien (2013) tutkimukseen osallistuvat lapset kertoivat kokevansa olevansa vastuussa äidin turvallisuudesta. Lapset kertoivat ottavansa äidin paikan tai kiinnittämällä huomionsa itseensä. Lasten tuli arvioida tilanteita tarkasti, jotteivat he itse olisi vaarassa. (Øverlien 2013, 278, 282.)

4.3 Lasten antamat merkitykset väkivallasta puhumiselle

Izaguirran ja Caterin (2018) tutkimukseen osallistuvat lapset, jotka kokivat väkivallan kauheaksi, olivat puhuneet siitä jollekulle. Yli puolet lapsista ajatteli väkivallasta puhumisen hyvänä asiana. Lapset pitivät tärkeänä kokemusta siitä, että heillä oli mahdollisuus puhua jollekulle sekä kokemusta ymmärretyksi tulemisesta. Puhumisen myönteiset puolet liittyvät vahvasti siihen, että lapset saavat ilmaista jollekulle näkemäänsä väkivaltaa. Tutkimuksiin osallistuvien lasten myönteistä kokemusta väkivallasta puhumisesta lujitti se, että kokemuksiin suhtauduttiin vakavasti. Osa lapsista ajatteli, että väkivallasta on helpompaa puhua ammattilaisen kanssa, kun taas toiset puhuivat mieluummin ystävilleen. Eräs tutkimukseen osallistuva lapsi kertoi puhuvansa mieluummin ystävälleen, koska hän tunsi väkivaltaiset olosuhteet huonoiksi ja vain ystävä kykenee ymmärtämään. Yksi haastateltava lapsi sanoi puhuvansa kaikista mieluiten äitinsä kanssa, koska äiti vastaa kaikkiin lasta askarruttaviin kysymyksiin. Tutkimukseen osallistuvilla lapsilla oli vaikeaa ymmärtää, miksi heidän perheessään tapahtui väkivaltaa. He pitivät tärkeänä sitä, että heillä oli joku, jolle kertoa, jotta he tulisivat ymmärretyksi. Lapset kokivat, että omien kokemusten jakaminen sellaisten kanssa, jotka olivat kokeneet samankaltaista, tuntui hyvältä. Eräs lapsi totesi, että tuntuu hyvältä, kun muut lapset kuuntelevat ja pystyvät ymmärtämään. (mt., 3719–3720.)

Jotkut Izaguirren ja Caterin (2018) haastatteluun osallistuvat lapset kertoivat väkivallasta puhumisen olevan ahdistavaa. Eräs lapsi totesi väkivallasta puhumisen olleen hyvin surullinen kokemus. Lasten kerronnassa käy ilmi, että väkivallasta puhuminen tuntuu hyvältä, mutta muistojen ajattelemisen tuntuu surulliselta ja pahalta. Eräs lapsi kertoi, ettei hän kykene ilmaisemaan kokemuksiaan, koska hän ei löydä oikeita sanoja kuvaamaan tapahtunutta. Osa tutkimukseen osallistuvista lapsista luonnehti väkivallasta puhumista tarpeettomana. Yksi lapsi totesi, ettei hän jaksaa ajatella väkivaltaa, kun on muitakin asioita, joita miettiä. Kuten edellä on käynyt ilmi, suurin osa tutkimukseen osallistuneista lapsista kokivat väkivallasta puhumisen myönteisenä asiana, koska puhumisen kautta he tulivat ymmärretyksi, ja vain

muutamien lapset eivät halunneet puhua väkivallasta, koska sen muisteleminen tuntui ahdistavalta. (Izaguirre & Cater 2018, 3720–3723.)

Samankaltaisia tutkimustuloksia aiheesta on tuottanut Georgsson ym. (2011), joiden tutkimushaastatteluun osallistuvat lapset kokivat väkivaltaisten muistojen jakamisen vaikeana. Kyseiseen tutkimukseen osallistuvilla lapsilla oli vaikeuksia avautua tapahtumista ja yksityiskohtien esille tuomista pidettiin pelottavana. Omia kokemuksia ei haluttu jakaa, koska lapset pelkäsivät muiden reaktioita. Lapset kertoivat, että omista kokemuksista oli helpompaa puhua sen jälkeen, kun muutkin olivat jakanee samankaltaisia tarinoita. (mt., 124.)

Monet Georgssonin ym. (2011) tutkimukseen osallistuvat lapset yrittivät unohtaa muistoja konflikteista ja väkivallasta. Suurin osa lapsista kertoi, että heillä on edelleen inhottavia muistoja sekä erinäiset tilanteet ja olosuhteet muistuttavat väkivallasta. Väkivallasta puhuminen, paikoillaan oleminen, nukkumaan meneminen, masentuneisuus ja muiden konfliktien seuraaminen saattoivat laukausta ikäviä muistoja. Lapset kertoivat erilaisista tavoista, joilla he yrittivät unohtaa menneisyyden. Ystävien kanssa oleminen auttoi lapsia unohtamaan väkivaltaiset tilanteet ja konfliktit. Myös muiden asioiden ajattelu osoittautui kelvolliseksi tavaksi hallita ikäviä muistoja. (mt., 125–126.)

Swanstonin ym. (2014) haastattelututkimuksessa käy ilmi, että väkivaltatilanteista puhuminen oli lasten selviytymisen kannalta keskeinen osa. Eräs lapsi totesi, että asioista puhuminen auttaa, koska silloin kaikkia muistoja ei tarvitse pitää sisällään. Väkivallasta puhuminen on osoittautunut tavaksi käsitellä väkivaltaa sekä siihen liittyviä tilanteita. (mt., 190–191.)

4.4 Lasten kertomistila

Lasten väkivallasta kertomisen tapojen ja sisällön lisäksi huomionarvoista on tarkastella sitä, missä lapset kokemuksistaan kertovat. Eskonen (2005) tarkasteli väitöskirjatutkimuksessaan, kuinka työntekijät voivat toiminnallaan luoda kertomistilan lasten väkivaltakertomuksille. Hän viittaa kertomistilalla vuorovaikutuksessa syntyvään

tilaan, missä on mahdollisuus keskustella väkivallasta. Kertomisen tila toimii edellytyksenä kertomiselle. Kertominen toteutuu aina tilan edellytyksillä ja tähän sisältyy sekä mentaalinen että fyysinen ulottuvuus. (mt., 57–60.)

Tila, jossa lapsella on lupa puhua väkivallasta voi edesauttaa lapsen kerrontaa väkivaltaisista tapahtumista. Eskosen (2005) mukaan myös tilassa olleiden yksilöiden välinen vuorovaikutus luo väkivallan kertomistilaa. Hänen tutkimuksessaan työnteekijät pyrkivät luomaan lasten kertomistilaa erilaisilla kuulemisen käytännöillä. Huomion arvoista on se, että myös tilassa olevien muiden lasten toiminta vaikuttaa kertomistilan muotoutumiseen eli lasten oma aktiivinen toiminta heijastuu tilanteiden etenemiseen. (mt., 60.)

Kertomistila on avainasemassa siihen, miten lapset väkivallasta kertovat. Eskosen (2005) tutkimukseen osallistuvat lapset kertovat väkivallasta moni eri tavoin. Puhuen lisäksi lapset tuottavat kertomusta mielikuvitusmaailman avulla. Väkivallasta kertomisen tavat korreloivat lasten perheväkivaltaan liittyvien kertomusten kanssa. Usein lapset kertovat yksittäisistä tilanteista, joissa he ovat kohdanneet väkivaltaa. Lasten kerronnasta on havaittavissa myös toistettavuutta, jolloin lapset tyypillisesti kertovat vakavista väkivaltatilanteista. Lapsille on ominaista tuottaa kertomuksia pirstaleisesti ja lyhytjänteisesti. Tyypillisesti jokuset sanat kertovat paljon lasten kokemuksista. Sanojen lisäksi tarinankerronta saa merkityksiä siitä, miten lapset ilmaisevat asioitaan. Esimerkiksi voimakkaasti karjutut sanat ja hiljaisesti kuiskitut sanat viestivät kuulijalle eri asioita. (mt., 61.)

Eskonen (2005) analysoi väitöskirjassaan työntekijöiden luomaa kertomistilaa. Hän erotteli työntekijöiden toiminnasta erilaisia kuulemisen käytänteitä, jotka olivat kyselevä, vaikeneva ja virittävä kuuleminen. Kyselevä kuuleminen viittaa ohjaajien tapaan esittää erinäisiä kysymyksiä lapselle väkivallasta. Kyselevälle kuulemiselle on ominaista erilaiset muodot, kuten tulkitseva, tarkentava ja tilaa antava. Vaikeneva kuuleminen kuvaa työntekijöiden elein tapahtuvaa myötäelämistä sekä kantaa ottamattomuutta. Virittävä kuuleminen viittaa tilanteisiin, joissa työntekijät ohjaavat keskustelua lasten kohtaamaan väkivaltaan, esimerkiksi pyytäen ja strukturoiden. (mt., 57.)

4.5 Yhteiskuntatieteellisen lapsuustutkimuksen näkökulmat

Yhteiskuntatieteellisessä lapsuustutkimuksessa lapset nähdään aktiivisina subjekteina, jotka ovat kykeneväisiä tuottamaan merkityksiä toimintaansa sekä vaikuttamaan omiin vuorovaikutussuhteisiin. Olennaista on tehdä havaittavaksi se, miltä asiat näyttävät lasten näkökulmasta sekä mitkä asiat ovat merkittäviä lasten kokemusten kannalta. (Eskonen 2005, 35.) Tutkimukset ovat osoittaneet, että lapset kykenevät hyvinkin tarkkanäköisesti kuvamaan heitä ympäröivää todellisuutta (mm. Izaguirre & Cater 2018; Cater & Sjögren 2016). Swanstonin ym. (2014, 196) tutkimukseen osallistuvat lapset viittasivat siihen, kuinka heidän mielenpiteensä huomioiminen ja kuunteleminen on tärkeää esimerkiksi palveluiden kehittämisen kannalta.

Lapsen subjektiviteettia lujittaa kuva lapsesta tuntevana ja itsenäisenä toimijana. Huovinen (2017) tutki liseniaatin tutkimuksessaan lasten identiteetin rakentumista perheväkivaltakertomuksissa. Lapset luovat väkivaltakertomuksissaan identiteettiään monitahoisesti ja eri tasoilla polveillen. Eräs Huovisen tutkimukseen osallistuva lapsi kertoi, että hän poistuu väkivaltatilanteista, eikä halua nähdä tai kuulla väkivaltaa. Huovinen luonnehtii tämän lapsen identiteettiä *näkymättömän lapsen identiteetiksi*, jossa toimijuus on uhrin toimijuutta ja tunteet väkivaltakertomuksissa ovat alistumisen ja suru. Lasten kertomuksista on myös havaittavissa, että lapsi on toimijuudeltaan toimija suhteessa väkivaltaan, esimerkiksi lapsi voi yrittää konkreettisesti estää väkivaltatilanteita. Huovinen luonnehtii tätä *kapinoivan lapsen identiteetiksi*, jossa lapsen tunteet liittyvät rakkauden puutteeseen ja vihaan. Kolmanneksi Huovinen nostaa esille *helpon lapsen identiteetin*, jossa lapsen toimijuus on väkivallan kokijan toimijuutta. Näissä tilanteissa lapsi saattaa katsoa hiljaa väkivaltatilanteita, jonka jälkeen lähtee niistä pois. Lapsen tunteet liittyen väkivaltaan ovat suru, pelko ja myötäeläminen. (mt., 105–107.)

Toimijuuteen on kuitenkin suhtauduttava sensitiivisesti, sillä lapset tuottavat sosiaalisina toimijoina omaa lapsuuttaan elämällä sitä. Toimijuuden kautta avataan lapsen paikkaa sekä ymmärrystä lapsen aktiivisesta toiminnasta eri tilanteissa. (Eskonen 2005, 35–36.) Muun muassa Georgssonin ym. (2011) tutkimukseen osallistuvat

kertoivat konkreettisista toimijuuden keinoista kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa. Lapset voivat myös erilaisilla retorisisilla keinoilla tuoda omaa toimijuuttaan esille, esimerkiksi ”minä” sanan käyttö kertoo lapsen toimijuudesta ja subjektiviteetista.

Yhteiskuntatieteellinen lapsuustutkimus kietoutuu sosiaaliseen konstruktionismiin ja tähän liitetään ajatus sosiaalisten todellisuuksien samanaikaisesta olemassaolosta. Tämän takia on olennaista tutkia, millaisia merkityksiä lapset antavat eri asioista. Olennaista on myös tarkastella ihmisten välisiä suhteita, jotka muokkaavat sosiaalista todellisuutta. (Eskonen 2005, 37-38.) Georgssonin ym. (2011) tutkimukseen osallistuvilla lapsilla oli aluksi vaikeuksia puhua väkivaltilanteista, mutta haastattelun edetessä osa lapsista kykeni kertomaan omista kokemuksistaan, koska olivat kuulleet muilta lapsilta samankaltaisia tarinoita. Subjektius voidaan nähdä kollektiivisena, alati toiminnallisessa liikkeessä olevana ilmiönä sekä riippuvuuksien ja suhteiden verkostona. Subjektius ja osallistuva kokemus muodostuvat vastavuoroisissa vuorovaikutussuhteissa. (Karlsson 2012, 40.)

Lapset tarvitsevat aikuisia, jotka ovat valmiita kuuntelemaan ja ymmärtämään ja tukemaan heidän subjektiivuttaan ja toimijuuttaan. Eskonen (2005) tutki väitöskirjassaan, kuinka työntekijät voivat omalla toiminnallaan luoda kertomisen tilaa lasten väkivaltakokemuksille. Myös muun muassa Karlsson (2012, 35) on pohtinut lapsen äänen merkitystä. Onko kohtuullista, että lapset saavat puhua, vai onko tarpeen pysähtyä kuuntelemaan, mikä on lapselle tärkeää. Omista kokemuksistaan puhuminen palvelee lapsia samoin kuin aikuisia. Omista kokemuksista kerrotaan, koska halutaan jakaa ne muiden kanssa, ne halutaan kokea uudelleen, halutaan kertoa toisille itsestään, pyritään kokemusten liittyvään tunteiden hallintaan sekä pyritään ratkaisemaan mahdollisia ongelmia. (Engel 1995, 84.) Lapset kehittävät suhteitaan ympäristöönsä ja ohjaavat kokemuksiaan kerronnan avulla. Heillä on luontainen halu hahmottaa ja tulkita heille sekä ympäristölleen tapahtuvia ilmiöitä. Lapset voivat saavuttaa hallinnan tunteen elämästään kertoessaan kokemuksistaan. Esimerkiksi lapsi voi saada varmuuden siitä, että hän kykenee hallitsemaan vaikeisiin tapahtumiin liittyvät tunteet, kun hän yhä uudestaan ja uudestaan kertoo niistä. (emt., 41.) Swanstonin ym. (2014, 190-191) tutkimukseen osallistuneista lapsista tuntui, että heidän ikänsä johdosta heidän

kokemuksiinsa ei suhtauduta vakavasti, eikä heitä kuunnella, vaikka he ovat eläneet väkivaltaisessa ympäristössä. Lapset totesivat, että heillä on ääni, jos vain ihmiset kuuntelisivat (emt., 191).

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä kandidaatintutkielmassa olen tarkastellut lasten kohtaamaa parisuhdeväkivaltaa. Olen pyrkinyt tuomaan esille lasten subjektiivutta ja toimijuutta heidän kohdattuaan parisuhdeväkivaltaa. Tarkastelin tutkimustuloksia yhteiskuntatieteellisestä lapsuustutkimuksesta käsin.

Analyysiprosessin tulokset osoittivat, että tutkimusten mukaan lapset voivat kuvata kohtaamaansa väkivaltaa tarkkanäköisesti ja vivahteikkaasti. Monet lapset joutuvat elämään väkivaltaisessa ympäristössä ja kantamaan epäsuoran väkivallan vaikutukset sisällään ilman, että heidän toimijuuttaan tai subjektiivuttaan tunnustetaan parisuhdeväkivallan kontekstissa. Tutkimustulokset osoittivat, että lapsilla on heidän iästään ja yhteiskunnallisesta asiastaan huolimatta ymmärrystä ja tietoa heitä ympäröivistä tapahtumista sekä he ovat kykeneväisiä kuvaamaan omaa toimintaansa sekä kokijoina että toimijoina. Tämä vahvistaa käsitystä lapsista aktiivisina subjekteina, jotka kykenevät tuottamaan merkityksiä toimintaansa sekä vaikuttamaan omiin vuorovaikutussuhteisiinsa.

Katsaukseni ja eri tutkimusten perusteella voidaan nähdä, että lapset kykenevät tuomaan esiin omaa subjektiivuttaan kuvaillessaan väkivaltilanteita, esittämällä omaa toimijuuttaansa sekä antamalla merkityksiä väkivallasta puhumiselle. Tutkimustulokset näyttivät, että lasten kyky kuvailla väkivaltaa vaihtelivat. Jotkut lapset kykenivät kuvaamaan kohtaamaansa parisuhdeväkivaltaa selkeästi ja johdonmukaisesti. Izaguirren ja Caterin (2018) tutkimus osoitti, että suurin osa lapsista kuvaili väkivaltaa kauheana ja tosinaan lapsista tuntui, että he olivat väkivallan keskellä. Lapsilla oli

myös vaikeuksia ymmärtää väkivallan syitä. Izaguirren ja Caterin (2018) tutkimus menee linjassa Cater ja Sjögren (2016) tutkimuksen kanssa, jossa lapset kykenivät kuvailemaan väkivaltaa hyvin tarkkanäköisesti. Georgsson ym. (2011) näyttivät, että lasten kuvaukset väkivallasta saattoivat olla vaikeasti ymmärrettäviä, sekavia ja pirstaleisia. Lapset, joiden kerronta oli epäjohdonmukaista, näytti olevan vaikeuksia muistaa väkivaltaisista tapahtumista.

Tutkimuksissa lapset nähdään paitsi uhreina myös aktiivisina toimijoina heidän kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa. Eskonen (2005) osoitti väitöskirjatutkimuksessaan, kuinka toimijuuden ymmärtäminen laajentaa käsityksiämme lapsesta sekä toimijana että uhrina. Lapsen toimijuudesta on havaittavissa samanaikaisesti sekä aktiivista että passiivista toimintaa, eivätkä nämä kaksi toimintatapaa sulje toisiaan pois. Georgsson ym. (2011) kykenivät erottamaan lasten toiminnasta vetäytymisen, väkivaltaan puuttumisen ja sivusta seuraamisen. Øverlien (2013) osoitti, että lapset kokevat olevansa vastuussa äitinsä turvallisuudesta, jolloin he ovat väkivaltatilanteissa läsnä varmistaakseen tämän turvallisuuden. Lisäksi Huovisen (2017) tutkimuksessa kävi ilmi, kuinka lapsi voi olla aktiivinen toimija, vaikka hän lähtisi väkivaltatilanteesta pois, koska lapsi kykenee itse päättämään jääkö hän tilanteeseen vai ei.

Tutkimukset näyttivät, että lapset antavat erilaisia merkityksiä väkivallasta puhumiselle. Izaguirre ja Cater (2018) osoittivat, että lapsilla, jotka kuvailivat väkivallasta puhumista stressaavana, oli vaikeuksia nimetä ja kuvata väkivaltatilanteita. Vaineneminen ja ikävien asioiden miettimättä jättäminen osoittautui yhdeksi selviytymiskeinoksi. Myös Georgssonin ym. (2011) tutkimukseen osallistuvat lapset pitivät väkivallasta puhumista ikävänä, koska se laukaisi kauheita muistoja. Jotkut lapset pitivät väkivallasta puhumista hyvänä asiana, koska he näkivät väkivallasta puhumisen keinona ymmärtää tapahtunutta. Puhuminen nähtiin myös tärkeänä selviytymiskeinona. (Izaguirre & Cater 2018; Swanston ym. 2014.)

Kertomistila on edellytyksenä lasten kertomusten ja näkemysten esille tuomisessa, jotta lapsen subjektiviteetti tiedontuottajana toteutuisi. Eskonen (2005) näytti kuinka kertomistila vaikuttaa lasten tapaan puhua väkivallasta. Kertominen toteutuu aina tilan edellytyksillä ja tähän sisältyy sekä mentaalinen että fyysinen ulottuvuus.

Myös tilassa olevien yksilöiden vuorovaikutuksella on merkitystä kertomusten muotoutumisen kannalta.

Aiheen tutkiminen näytti olevan vielä alkutekijöissä niin kansainvälisen kuin kotimaisenkin tutkimuskentän saralla. Valitsemani aineistorajauksen, jossa kohdistin katseeni laadullisiin tutkimuksiin, sekä teoreettisen näkökulmani vuoksi kykenin esittämään yhden rajatun näkökulman parisuhdeväkivallan ilmiöön, mutta saavuttaakseen kokonaisvaltaisemman ymmärryksen, aihetta tulisi tarkastella myös muista näkökulmista. Tiedonhakuja tehdessäni huomasin, että lasten kohtaamaa parisuhdeväkivaltaa oli tutkittu runsaammin vanhempien tai ammattilaisten näkökulmasta. Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista tutkia vanhemman ja lapsen kohtaamaan parisuhdeväkivallan yhtymäkohtia ja risteymiä.

Tulokset ovat osoittaneet, että lapset ovat subjekteja, ja heidän toimijuudestaan on havaittavissa eri muotoja heidän kohdatessaan parisuhdeväkivaltaa. Näen, että lasten sivuuttaminen parisuhdeväkivallan piireistä johtaa siihen, että väkivallan vaikutuksia lapsiin ei nähdä ja näin ollen interventioiden kohdentaminen jää toissijaiseksi. Lapsen toiseuden problematiikka kannattelee ajatusta siitä, että lapselta saatu tieto ei ole merkityksellistä tai relevanttia suhteessa aikuiselta saatuun tietoon. Tällöin lasten omat kokemukset ja ajatukset jäävät sivuun, jolloin on vaikeampaa tunnustaa ja tunnistaa parisuhdeväkivaltaa kohdanneita lapsia.

LÄHTEET

MUUT LÄHTEET

- Alanen, L (2009) Johdatus lapsuudentutkimukseen. Teoksessa Alanen, L & Karila, K (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino.
- Alanen, L & Bardy, M (1991) Lapsuuden aika ja lasten paikka. Tutkimuksia lapsuudesta yhteiskunnallisena ilmiönä. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Bildjuschkin, K & Ewalds, H & Hietamäki, J & Kettunen, H & Koivula, T & Mäkelä, J & Nipulli, S & October, M & Peltonen, J & Siukola, R (2020) Väkivaltakäsitteiden sanasto (Työpaperi 1/2020). Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf . Viitattu 4.10.2023
- Butler, I & Williamson, H (1994) Children Speak. Children, Trauma and Social Work. Exeter: Longman.
- Cater, Å & Sjögren, J (2016) Children Exposed to Intimate Partner Violence Describe Their Experiences: A Typology-Based Qualitative Analysis. Child and Adolescence Social Work Journal, vol. 33 (6):473-486.
<https://www.proquest.com/scholarly-journals/children-exposed-intimate-partner-violence/docview/1833158662/se-2?accountid=11774> Viitattu 11.10.2023.
- Edelson, J (1999) Children's Witnessing of Adult Domestic Violence. Minnesota: University of Minnesota.
- Engel, S (1995) The Stories Children Tell: Making Sense of the Narratives of Childhood. New York: W.H. Freeman and Company.
- Eskonen, I (2005) Perheväkivalta lasten kertomana. Miten ja mitä lapset kertovat terapeutisissa ryhmissä perheväkivallasta. Akateeminen väitöskirja. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Tampereen yliopisto.
- Forsberg, H & Ritala-Koskinen, A & Törrönen, M (2006) Kohti lapsisensitiivistä sosiaalityötä. Teoksessa Forsberg, H & Ritala-Koskinen, A & Törrönen, M (toim.) Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huovinen, A (2017) Perheväkivaltaa kokeneen lapsen identiteettikertomukset. Ammatillinen lisensiaatintutkimus. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.
- Husso, M (2003) Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Tampere: Vastapaino.
- Huttunen, M & Husso, M & Hietamäki, J (2015) Sukupuoliero parisuhdeväkivallan yleisyydessä ja sen havaitsemisessa lasten ja nuorten näkökulmasta. Janus 23:4, 369-386. <https://journal.fi/janus/article/view/53491/16655>

- Karlsson, L (2012) Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Karlsson, L & Karimäki, R (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Krug, E & Dahlberg, L & Mercy, J & Zwi, A & Lozano, R (2005) Väkivalta ja terveys maailmassa – WHO:n raportti. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lindman, S (2015) Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia. Helsinki: Gaudeamus.
- Mullender, A & Hague, G & Imam, U & Kelly, L & Malos, E & Regan, L (2002) Children's Perspectives on domestic Violence. London: Sage Publications.
- Nyqvist, L (2008) Seksuaalinen väkivalta parisuhteissa. Teoksessa Näre, S & Ronkainen (toim.) Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 129-162.
- Oranen, M (2012) Lapsi ja perheväkivalta, teoksessa Söderholm, A & Kivittie-Kallio, S (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim.
- Oranen, M (2001) Elämää varjossa. Väkivallalle altistumisen vaikutukset. Teoksessa Oranen, M (toim.) Perheväkivallan varjoissa- Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Ensi- ja turvakotiliiton julkaisu 30. Helsinki, 41-62.
- Pösö, T (2001) Aluksi. Teoksessa Mikko Oranen (toim.) Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Ensi- ja turvakotiliiton julkaisu 30. Helsinki, 7-10.
- Qvortrup, J (1994) Childhood matters: social theory, practice and politics. Aldershot: Avebury.
- Salminen, A (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto.
- Uusiautti, S & Määttä K (2013) Many Dimensions of Child Research. Teoksessa Uusiautti, S Määttä K (toim) How to Study Children? Methodological Solutions of Childhood Research. Rovaniemi: LUP Lapin yliopistokustannus.
- Weinhall, K (2005) "Take my father away from home": children growing up in proximity of violence. Teoksessa Eriksson, M & Hester, M & Keskinen, S & Pringle, K (toim.) Tackling men's violence in families. Nordic issues and dilemmas. Bristol: The Policy Press, 137-154.

AINEISTOLÄHTEET

- Cater, Å & Sjögren, J (2016) Children Exposed to Intimate Partner Violence Describe Their Experiences: A Typology-Based Qualitative Analysis. *Child and Adolescence Social Work Journal*, vol. 33 (6) 473-486.
<https://www.proquest.com/scholarly-journals/children-exposed-intimate-partner-violence/docview/1833158662/se-2?accountid=11774>
- Eskonen, I (2005) Perheväkivalta lasten kertomana. Miten ja mitä lapset kertovat terapeuttisissa ryhmissä perheväkivallasta. Akateeminen väitöskirja. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Tampereen yliopisto.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67528/951-44-6432-X.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Georgsson, A & Almqvist, K & Broberg, A (2011) Naming the Unmentionable: How Children Exposed to Intimate Partner Violence Articulate Their Experiences. *Journal of Family Violence: New York*. Vol. 26 (2) 117-129.
<https://www.proquest.com/scholarly-journals/naming-unmentionable-how-children-exposed/docview/843422608/se-2?accountid=11774>
- Huovinen, A (2017) Perheväkivaltaa kokeneen lapsen identiteettikertomukset. Ammatillinen lisensiaatintutkimus. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53459/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201704031872.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Izaguirre, A & Cater, Å (2016) Child Witnesses to Intimate Partner Violence: Their Descriptions of Talking to People About the Violence. *Journal of Interpersonal Violence*. Vol. 33 (24) 3711-3731.
<https://journals.sagepub.com/share/E5CTA9TA9I2PBYZNXRZM?target=10.1177/0886260516639256>
- Øverlien, C (2013) The Children of Patriarchal Terrorism. *Journal of Family Violence* 28, 277-287. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/children-patriarchal-terrorism/docview/1317095032/se-2?accountid=11774>
- Swanston, J & Bowyer, L & Vetere, A (2013) Towards a richer understanding of school-age children's experiences of domestic violence: The voices of children and their mothers. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. Vol.19 (2) 184-201. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1359104513485082>

